

Pau Casals amb so de cobla

Per **Albert Ferrer Flamarich**

 Casals: *Festívol, Sardana del pelegrí, Festa Major a Vilafranca, Sardana en Do, Sant Martí del Canigó, El pessebre* (preludi i apunt de sardana), *Ball de dimonis*.

Cobla De Cambra de Catalunya. Antoni Ros Marbà, director.

PICAP 911533 DDD 44 min

Aquest disc *Pau Casals – Sardanes* inclou sis sardanes compostes per Pau Casals

entre 1909 i 1960, ordenades cronològicament, algunes de les quals mai no havien estat enregistrades anteriorment amb aquests arranjaments: *Sardana del pelegrí, Festa Major de Vilafranca, Sardana en Do, Ball dels dimonis* i els dos números procedents de l'oratori *El pessebre*. Aquestes obres reflecteixen la diversitat estilística de Casals, des de peces amb arrels profundament populars que citen temes tradicionals com *Sant Martí del Canigó* o *Festa Major de Vilafranca*, fins a composicions amb influències més simfòniques com el preludi de l'oratori *El pessebre* o *Ball de dimonis*, posant en valor una part menys coneguda del llegat de Pau Casals.

La darrera de les composicions citades és, de fet, una de les diverses que Enric Casals va arranjar per a cobla. Caldria reivindicar amb més decisió la seva figura i trajectòria artística, massa sovint eclipsada per la de Pau Casals, el seu germà gran. A més, entre les vuit peces que conformen aquest enregistrament, aquesta és una de les sis que s'hi ha gravat per primera vegada en versió per a cobla, i també l'única que s'allunya del model estructural de la sardana. Es tracta d'un fragment compost l'any 1952 com a part de la música incidental per a l'obra *El misteri de Sant Pere Urseol*, del poeta i escriptor rossellonès Josep Sebastià Pons i Trainier (1886-1962), una de les figures més rellevants de la literatura catalana nord-catalana del segle XX. *El misteri de Sant Pere Urseol*, publicat pòstumament el 1967, s'inscriu en la tradició del teatre religiós o "teatre de misteri", i pren com a eix dramàtic la vida de sant Pere Urseol, antic dux de Venècia que, al segle X, va abandonar el poder i la riquesa per ingressar a l'abadia de Sant Miquel de Cuixà, al peu del Canigó. Aquesta figura històrica —venerada a la Catalunya Nord— ofereix una síntesi potent entre espiritualitat, renúncia i arrelament al territori, elements que connecten directament amb la sensibilitat literària de Josep Sebastià Pons. La seva obra, de to líric i evocador, és hereva de Verdaguer i de la tradició oral pirinenca, i va jugar un paper clau en la recuperació del català com a llengua



literària al Rosselló durant el segle XX. En aquest context, la col·laboració amb Pau Casals en forma de música incidental per a *El misteri de Sant Pere Urseol* s'entén com un diàleg artístic entre dues veus compromeses amb la cultura catalana, cadascuna des de la seva disciplina.

Altres composicions, com la *Sardana del pelegrí*, tenen al darrere una història singular que, igual que *Sant Martí del Canigó* o la *Sardana en Do*, revela fins a quin punt l'obra de Casals es nodria del contacte di-

recte amb la vida i el teixit humà del país. En aquest cas es tracta d'una peça originalment escrita per a piano l'any 1927, dedicada al graller Joan Castellví i Romeu (1865-1939), ànima de la colla de grallers de Bellveí coneguda com Els pelegrins. Casals, fascinat per la vitalitat d'aquella agrupació popular, va prendre una de les melodies del seu repertori i la va harmonitzar segons el seu propi llenguatge, tal com va consignar ell mateix en el manuscrit original. Aquesta pràctica —no pas anecdòtica— demostra el seu interès sincer per la música tradicional, no com a material folklòric a sublimar sinó com a expressió viva i legítima d'un poble. Posteriorment, la versió pianística va ser transcrita per a cobla pel compositor Josep Serra i Bonal, que en preservà l'esperit i en potencià la força tímbrica inherent al conjunt. Aquesta cadena d'afinitats i transferències entre la música oral, la creació individual i la reelaboració instrumental exemplifica a la perfecció la manera com Casals entenia l'art: com un acte de continuïtat entre generacions i estils, fonamentat en l'admiració, el respecte i l'amor pel que és autèntic.

En conjunt es tracta d'una música bonica i plaent, escrita amb ofici i, a vegades, inspiració que s'ajusta als procediments tradicionals bevent d'un romanticisme que no s'esmuny de moments de claredat harmònica i diatonisme, ecos de fanfares (*Sardana en Do*), així com d'un vel tintat de noucentisme caracteritzat per un ideari artístic on l'equilibri, la coherència i la naturalitat en el tractament dels materials a nivell melòdic, harmònic i rítmic. Però també aposta per provatures d'interès com els compassos de politonalitat de *Festa Major de Vilafranca* on Casals superposa tres temes en tres tonalitats diferents: el *Toc de castells*, un tema gregorià i una marxa de processó, tal com expliquen els musicòlegs, professors universitaris i grans especialistes —a més de músics de cobla— Anna Costal i Albert Fontelles-Ramonet en l'article que signen al llibret on ens presenten i contextualitzen les obres, i que es pot llegir en català, anglès i castellà.

Enregistrat el 3 d'abril de 2023 a l'espai Montserrat Camps de Sabadell i impulsat per l'Associació Músics per la Coblà i interpretat per la Coblà de Cambra de Catalunya sota la direcció d'Antoni Ros Marbà, representa una fita significativa en la recuperació i difusió del patrimoni musical català. El director i també compositor català confegeix una direcció precisa i emotiva que ressalta les subtilitats de cada composició. La seva és una interpretació que convenç en afinació, concertació i riquesa tímbrica i aconsegueix relleus i idiomatisme prou definits en caràcter i expressivitat realçades per una captació de so excel·lent que corrobora l'alt nivell de la Coblà de Cambra de Catalunya i sota la professionalitat, innegable experiència i instint musical que caracteritza Ros Marbà.

Novament som davant un projecte impulsat per l'entitat també sabadellenca Músics per la coblà, en ocasió del cinquantè aniversari de la mort de Pau Casals (1876-1973) i que s'ha materialitzat amb l'edició d'un disc que recull de prop de tres quarts d'hora amb la seva obra per a coblà i sardanística (PICAP 911533). En aquest sentit, és inevitable tornar a lloar la tasca fonamental en la difusió i enregistrament del repertori per a coblà, tant sardanístic com simfònic, que des de fa anys desenvolupa el segell sabadellenc PICAP. Evidentment no és l'únic al territori català avesat a aquesta comesa, però sí el més regular i profús configurant un mostrari ineludible per a afeccionats i estudiosos d'aquest camp. Hi juga un pes determinant l'assessorament i producció del també sabadellenc Josep Ma-

ria Serracant, que també és l'autor dels arranjaments de *Festa Major a Vialfranca* i el preludi de l'oratori *El pessebre*.

Amb aquest enregistrament, el món de la coblà no sols asisteix a un esdeveniment discogràfic d'excepció, sinó que incorpora al seu corpus una aportació de valor històric i simbòlic inqüestionable: una pedra de toc en el tan lent com necessari procés de restitució i estudi de la dimensió creadora de Pau Casals, amb els seus encerts, demèrits i parcialitats. La commemoració del cinquantenari de la seva mort va trobar aquí una concreció que transcendeix la mera efemèride, ja que s'hi materialitza un gest de justícia artística envers una figura que, malgrat la seva projecció universal, resta encara poc explorada en facetes essencials de la seva producció com a compositor. Aquesta gravació revela una veu compositiva de perfil singular, amarada de cultura popular i humanista, i obre una escletxa per a futures indagacions que permetin llegir Casals no només com a intèrpret genial o símbol moral d'un país, sinó també com a autor amb veu pròpia dins la tradició musical catalana. El seu llegat, encara mancat d'una síntesi que en conjumini l'itinerari vital i l'obra artística amb ambició crítica i claredat divulgativa, reclama una mirada renovada, d'esperit rigorós i alhora generós. Aquest disc n'és un pas ferm i necessari, i una invitació a escoltar, comprendre i honorar com cal una de les consciències més altes i personalitats més compromeses amb els drets humans que ha donat la nostra cultura.

18, 19 i 19 juliol 2025

RIPOLL

Cap de setmana sardanista i **72è Aplec de la Sardana**

Divendres 18:

A la Plaça de la Llibertat · 19.30 h

BALLADA D'INICI D'APLEC

amb la coblà

Vents de Riella

Dissabte 19:

Al Claustre del Monestir · 20 h

**CONCERT DE SARDANES
i MÚSICA PER A COBLA**

amb la coblà

Sol de Banyuls

Diumenge 20:

Al Passeig Ragull

Matí: 10.30h · tarda: 16.30h

72è APLEC amb les cobles

Ciutat de Girona

Bellpuig Coblà

Jovenívola de Sabadell

Reconeixement sardanista

al Club Excursionista de Ripoll,

amb motiu del 50 anys de la seva fundació.

14 h, dinar de germanor

Mal temps: Pavelló municipal d'Esports.

Telèfons pel dinar 972 701 861 · 972 702 297

mail: jmb13@telefonica.net · asripoll1946@gmail.com